

Politik Bilim

ARGE'nin uluslararasılaşması (4)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

ARGE'nin uluslararasılaşmasından payımıza ne düşer, biz ne yarar sağlarız; bu konuda iç açıcı bir çözümleme yapmanın zorluğuna değinmişim. Bugün görülen o ki, Türkiye'de yabancı ARGE yatırımı pek az; bunlar da genellikle, yabancı firmaların Türkiye'deki ortaklıkları eliyle yapılanlardır ve 'ARGE'nin 'GE'siyle ilgili alanlardadır. Yine de, **'ucuza imâl edebilme'** yeteneğine kilitlenip kalmak ve yabancı ortağın **'daha ucuz emek'** coğrafyalarına gitmesini beklemek yerine, ARGE'de de yetenek kazanıp o ortağın vazgeçemeyeceği bir imkân sunarak onu burada tutabilme anlamına gelen bu açılımları ciddiye almak ve bu yol, Türkiye için bir çıkış yolu olabilir mi; incelemek gerekir.

Bugün, örneğin, otomotiv sanayimizdeki bazı yabancı ortaklıklarda görülen ARGE yönündeki açılımlarda, daha doğrusu, teknolojiye egemen konumdaki yabancı ortakların bu açılımlara izin vermelerinde, görebildiğim kadarıyla, Türkiye'deki ortaklıkların (bu ortaklıklardaki belli kadroların) zaman içinde ve bilinçli bir seçimle, ortaklık bünyesinde geliştirdikleri **ARGE yeteneği** (ve o kadroların bu yeteneği yabancı ortağa kabûl ettirmedeki kararlı tutumları) etken olmuştur. Yâni, ARGE'nin uluslararasılaşmasında genel geçerliliği olan, **'kaliteli ARGE personelinin varlığı'** faktörü Türkiye'deki örneklerde de ön plânda rol oynamıştır. Yine diğer ülkelerde olduğu gibi, **'fikrî mülkiyetin korunması'** konusunda ciddi bir sorunun olmaması; **'yapılacak geliştirmelerin satışlara destek olması'** ve **'kabûl edilebilir bir mâliyetle yapılabilir olduğunun gösterilmesi'** de, bu açılımları güçlendiren faktörler olmuştur.

Gelelim asıl soruya: Türkiye'de bu örnekler var; ama, çok değil, çoğalacakmış gibi de gözüküyor, niçin? Önce şu tespiti yapalım: Örneğini gördüğümüz bugünkü ARGE açılımlarında hâkim unsur **kendiliğindenliktir**. Ortaklık kendi inisiyatifiyle, kendi bünyesinde bir ARGE yeteneği yaratmayı becerip bunu yabancı ortağına kabûl ettirebildiği için bu açılımlar var; yoksa bu açılımlar, yabancı ortaklar, genel olarak Türkiye'yi, kendilerine yarar sağlayacak muazzam bir bilimsel ve teknolojik bilgi kaynağı ya da zengin ARGE kültürünün olduğu bir ülke olarak gördükleri için değil. Bu açılım, uyguladığımız ulusal bir politikanın da ürünü değil. Çünkü, **doğrudan yabancı yatırımların artması** için çaba göstermeyi **ulusal bir politika** olarak savunan hükûmetlerimizin, yabancı yatırımcıların **ARGE'ye de yönelmelerini sağlayacak** -bu amaca özgü olarak tasarlanmış- politikaları hiç olmadı; varmış gibi görülenler de lâftan öteye geçmedi. Böylesi bir politikamız da olmadığına göre, o zaman, yabancı ARGE yatırımlarının Türkiye'ye gelmesi için, diğer yabancı ortaklıklardaki kadroların da kendiliklerinden basiretli davranmalarını beklemekten başka çaremiz yok demektir!..

Diyelim, bu basiret gösterildi; yabancı ARGE yatırımları hızlandı. Mesele, sâdece bununla sınırlı değil ki. Bir çelişkiymiş gibi gelecek ama, yabancı ARGE yatırımlarını, ulusal ekonominin ve ülke güvenliğinin yabancı teknolojiye olan bağımlılığını azaltabilmenin ve özellikle kritik durumlarda kendi denetimimizde tutabileceğimiz bir ARGE yeteneği yaratabilmenin yollarından biri olarak görmüyorsak, bu yatırımlar, ülke için fayda sağlamak bir yana, **'OECD Science, Technology and Industry Outlook 2006'** da açıkça ortaya konduğu gibi, tam tersine, ülkenin geleceğini de karartabilir.

Aldığı yabancı ARGE yatırımlarının sayı ve tutar olarak büyüklüğüyle dikkatleri çeken Çin'in bunu yaparken gözettiği ulusal hedeflerine göz atarak konuyu noktalayalım: *"Çin'in hedefi,*

*ARGE harcamalarını GSYİH'nun %2'sine çıkarmaktır... Bilim ve teknolojideki ilerlemelerin Çin'in gelişmesine olan katkısı 2020'ye gelindiğinde %60 ya da üzerine çıkacaktır. Bu zaman zarfında, ülkenin yabancı teknolojiye olan bağımlılığı %30 ya da altına inecektir... **Ve Çin, yurttaşlarının aldıkları patent sayısı ve akademik makale sayısı açısından, 2020'de, dünyanın ilk beşi içinde yer alacaktır...*** Peki, ulus olarak bizim hedefimiz ne?

CBT. 02 Şubat 2007